OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Vastine

11.9.2025

VN/23259/2024
VN/23259/2024-OKM-32

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastine eduskunnan sivistysvaliokunnalle - HE 55/2025 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriö (jälj. ministeriö) kiittää mahdollisuudesta antaa vastine valiokunnan saamiin lausuntoihin.

Lakimuutosten tarpeellisuus

Esitetyt muutokset perustuvat hallitusohjelmakirjaukseen. Ministeriö katsoo, että ehdotetut muutokset nopeuttaisivat yksityisen päiväkotitoiminnan aloittamista, lisäisivät toiminnan aloittamisen ennakoitavuutta, pienentäisivät palveluntuottajien liiketoiminnan taloudellista riskiä sekä vähentäisivät erityisesti jo rekisterissä olevien palveluntuottajien hallinnollista taakkaa poistamalla velvollisuuden hakea lupaa toiminnalleen. Esitetyt muutokset myös selkeyttäisivät entisestään rekisteröintiviranomaisen ja kunnan tehtäviä ja tiedonsaantia.

Voimaantuloajankohdan lykkääminen

Asiantuntijakuulemisessa ja useissa lausunnoissa nousi esille ehdotetun voimaantuloajan ongelmallisuus. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, aluehallintovirastot, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Suomen Kuntaliitto, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ sekä Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto katsoivat, että ehdotettujen lakimuutosten pitäisi tulla voimaan vasta 1.1.2027, eli varhaiskasvatuslain muuttamisesta annetun lain (326/2022) siirtymäajan päätyttyä. Tätä perusteltiin muun muassa aluehallinnon virastouudistuksella, tarvittavien tietojärjestelmämuutosten vaatimalla ajalla, palveluntuottajien toimintaedellytysten yhdenvertaisella tarkastamisella sekä palveluntuottajien neuvonta- ja informaatio-ohjaustarpeella.

Soteri-rekisteriä ylläpitävä Valvira piti tärkeänä, että muutosten voimaantuloa siirrettäisiin, jotta tarvittavat rekisterimuutokset saataisiin toteutettua ennen lain voimaantuloa. Jos muutoksia ei pystytä toteuttamaan tietojärjestelmään ennen, kun laki tulee voimaan, aluehallintovirastot saattaisivat joutua tekemään rekisteröinnit manuaalisesti, joka todennäköisesti aiheuttaisi lisäresurssoinnin tarvetta, viivästyksiä rekisteröintiprosessiin sekä painetta korottaa rekisteröintimaksuja. Ministeriö on lainvalmistelun yhteydessä käynyt keskusteluja Soteri-rekisteristä vastaavien organisaatioiden kanssa ja ministeriön käsitys on, että lakimuutosten edellyttämät tietojärjestelmämuutokset ovat verrattain pieniä ja mahdollista toteuttaa suhteellisen nopeasti. Ministeriö kuitenkin toteaa, että

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

aluehallintouudistuksen vuoksi aikatauluun liittyy epävarmuutta, jonka Valvira on tuonut aiemminkin esille. Jos lakimuutokset tulisivat voimaan 1.1.2026, valmistautumisaika rekisterimuutoksille on erittäin lyhyt.

Aluehallintovirasto, Suomen Kuntaliitto sekä Opetusalan Ammattijärjestö OAJ katsoivat, että lakimuutosten voimaantuloa tulisi lykätä, jotta kaikkien palveluntuottajien toimintaedellytykset voitaisiin tarkastaa yhdenvertaisesti. Tällöin kaikki tällä hetkellä yksityistä päiväkotitoimintaa harjoittavat hakisivat toiminnalleen luvan lupamenettelyn siirtymäajan puitteissa, jolloin kaikkien toimijoiden yleiset edellytykset tulisivat tarkastetuiksi luvan hakemisen yhteydessä. Tällöin yksityisiä palveluntuottajia kohdeltaisiin yhdenvertaisesti ja samalla taattaisiin lapsen saaman yksityisen varhaiskasvatuksen korkea laatu. Ministeriö tunnistaa huolen ja myös aluehallintovirasto on tuonut esille, että Soteri-rekisterissä on päiväkoteja, joiden toiminnan edellytyksiä ei ole arvioitu sen jälkeen, kun ne on kirjattu ilmoituksen perusteella rekisteriin. Ministeriö kuitenkin katsoo, että aluehallintovirastot (myöhemmin Lupa- ja valvontavirasto) voivat toimivaltansa puitteissa tarkastaa rekisterissä pidempään olleiden palveluntuottajien toiminnan yleiset edellytykset esimerkiksi osana suunnitelmallista valvontatoimintaa. Näin voitaisiin myös turvata lapsen oikeuksien ja lapsen edun toteutuminen.

Aluehallintovirasto ja Suomen Kuntaliitto toivat esiin, että lakimuutokset aiheuttavat sekä aluehallintovirastoille että kunnille lisätyötä neuvonnan ja informaatio-ohjauksen muodossa. Ministeriö toteaa, että ehdotetussa rekisteröintimenettelyssä prosessi pysyisi soveltuvin osin samana kuin nykyisessä lupamenettelyssä, eikä se näin ollen tuottaisi merkittäviä uusia neuvonta- ja ohjaustarpeita.

Lainvalmistelun aikana on arvioitu eri voimaantulovaihtoehtoja ja päädytty esittämään voimaantuloa 1.1.2026. Tämän on katsottu parhaiten toteuttavan hallitusohjelman kirjausta yksityisten palveluntuottajien hallinnollisen taakan vähentämisestä. Tämä voimaantulo vähentää erityisesti jo Soteri-rekisterissä olevien palveluntuottajien hallinnollista työtä poistamalla velvoitteen hakea toiminnalleen lupaa.

Muutosrekisteröinnin hakeminen

Sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa nousi esille kysymys siitä, tulisiko muutosrekisteröintiä hakea vähäisestäkin varhaiskasvatuspaikkojen muutoksesta, sillä hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan muutosrekisteröinnin laukaisevana olennaisena muutoksena olisi pidettävä ainakin, jos varhaiskasvatuspaikkojen määrää lisätään tai vähennetään. Hallituksen esityksen lausuntoversiossa olennaista muutosta oli puolestaan kuvattu yksityiskohtaisissa perusteluissa seuraavasti: ”Olennaisena muutoksena olisi pidettävä ainakin toimintamuodossa, toiminnan laajuudessa tai vuorohoidon järjestämisessä tapahtuvia muutoksia silloin, kun ne vaativat henkilöstön määrän huomattavan lisäyksen tai vähenemisen tai henkilöstön rakennemuutoksen. Olennaisella muutoksella tarkoitettaisiin myös esimerkiksi uusien toimitilojen käyttöönottoa tai vanhojen lakkauttamista taikka varhaiskasvatuspaikkojen lukumäärän suhteellisesti merkittävää muutosta.”

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että muutosrekisteröintiä koskeva varhaiskasvatuslain 44 a §:n 3 momentin säännös on sanamuodoltaan pysynyt lausuntoversiossa ja lopullisessa hallituksen esityksessä lähes samanlaisena. Lausuntopalautteen perusteella muutosrekisteröinnin hakeminen sidottiin 44 a §:n 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettujen tietojen olennaisiin muutoksiin. Ministeriön näkemyksen mukaan pykälän sanamuoto olennaisesta muutoksesta on riittävän selkeä, mutta säännöksen yksityiskohtaisiin perusteluihin on jäänyt tulkinnanvaraa, joka on omiaan aiheuttamaan sekaannusta lain toimeenpanossa. Ministeriö toivoo, että sivistysvaliokunta ottaa tämän mietinnössään huomioon.

Hallitusneuvos Jenni Jokinen

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Johanna Mantere
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Heidi Backman